

Vi kan sammen fjerne truslen fra atomvåben

Tale af John Avery, holdt på SGI-Danmarks sommerkursus på Hotel Marienlyst 2011 i forbindelse med mindedagen for Hiroshima og Nagasaki

På denne dag, den 6. august, mindes vi den tragiske ødelæggelse af Hiroshima og Nagasaki i lyset af en anden katastrofe – det jordskælv og den efterfølgende tsunami, som ødelagde atomkraftværket ved Fukushima og spredte farlig og langtidsvirkende radioaktiv forurening i et stort område i det nordlige Japan. Vore tanker går til de modige folk i Japan, som har lidt under denne forfærdelige katastrofe. Som følge af katastrofen i Fukushima er atomkraft i større og større udstrækning blevet mødt med modstand i verdensopinionen. Vi kan håbe, at denne katastrofe også vil bidrage til en større modstand imod atomvåben.

Vi værdsætter og elsker vores naturomgivelser for deres skønhed, men begynder også at indse hvor tæt vore liv er forbundet med naturen. Vi bliver mere bevidste om, hvordan menneskelige aktiviteter kan skade de naturlige systemer, som vores eksistens afhænger af. Der er stor bekymring i dag om klimaforandringerne, men en økologisk katastrofe af samme eller større betydning kan ske som følge af en atomkrig. En lille forsmag på hvordan dette vil opleves, kan fås ved at tænke på det område på størrelse med halvdelen af Italien, som er blevet permanent ubeboeligt nær Tjernobyl. Det er endnu for tidligt at vide, hvad den fulde effekt af Fukushima-katastrofen vil være, men det ser ud til at bliver sammenligneligt med Tjernobyl.

De prøvesprængninger af brintbomber, som blev foretaget i Stillehavet for et halvt århundrede siden, fortsætter den dag i dag med at forårsage leukæmi og fødselsdefekter på Marshall-øerne. Det kan også give os et billede af de miljømæssige påvirkninger af en atomkrig. I 1954 foretog USA en prøvesprængning af en brintbombe på Bikini. Bomben var 1300 gange mere kraftfuld end de bomber, som ødelagde Hiroshima og Nagasaki. Radioaktivt nedfald fra denne sprængning forurenede øen Rongelap, en af Marshall-øerne 120 kilometer fra Bikini. Øboerne blev syge af den radioaktive stråling, og mange døde af kræft. Selv i dag, et halvt århundrede senere lider mennesker og dyr på Rongelap og de nærliggende øer af fødselsdefekter. Den mest almindelige defekt har været ”Jelly babies”, født uden knogler og med gennemsigtig hud. Deres hjerner og bankende hjerter kan ses gennem huden. Disse babyer lever som regel en dag eller to, før de stopper med at trække vejret.

De miljømæssige konsekvenser af en atomkrig ville være katastrofale. En krig udkæmpet med brintbomber

vil skabe radioaktiv forurening af samme slags, som den vi allerede har set i områderne omkring Tjernobyl og Fukushima og på Marshall-øerne, men i en enormt større skala. Vi må huske, at den totale sprængkraft af de kernevåben, som eksisterer i dag, er 500.000 gange større end kraften i bomberne som ødelagde Hiroshima og Nagasaki. En atomkrig i dag vil betyde det totale sammenbrud af den menneskelige civilisation. Ud over at sprede dødbringende radioaktivitet over hele verden vil en atomkrig i katastrofalt omfang skade det globale landbrug. Ildstorme i brændende byer vil producere mange millioner tons sort, tyk radioaktiv røg. Denne røg vil stige op til stratosfæren, hvor den vil spredes rundt om jorden og blive hængende i årtier. Langvarig kulde, nedsat sollys og regnfald samt massiv forøgelse af skadeligt ultraviolet lys vil forkorte eller eliminere vækstsæsoner og skabe sult. Selv en mindre atomkrig vil bringe livet i fare for den milliard mennesker, som i dag er kronisk underernærede. En større krig udkæmpet med brintbomber vil betyde, at størstedelen af den menneskelige befolkning vil dø af sult. Mange dyre- og plantearter vil også være truet af udryddelse.

Det system, som i dag skal beskytte os imod denne katastrofe, hedder ’Mutually Assured Destruction’ (dansk: Gensidigt Sikret Ødelæggelse), som på engelsk passende forkortes MAD (dansk: vanvittig). Dette system er baseret på, at truslen om massiv gengældelse vil afholde enhver rationel leder fra at starte en atomkrig.

Før vi diskuterer flere problemer i tankegangen bag dette system, må det siges klart og tydeligt, at massiv nuklear gengældelse er en form for folkemord, og det er absolut uacceptabelt fra et etisk synspunkt. Det bryder ikke alene med principper for almindelig menneskelig anstændighed og fornuft, men også med de etiske principper i alle større religioner. Når dette er sagt, kan vi vende os mod nogle af de andre fejl, som ligger i denne tankegang. En vigtig fejl er, at en atomkrig kan startes ved et uheld eller fejlskøn, gennem tekniske eller menneskelige fejl eller på grund af terrorisme. Denne mulighed er meget nærværende, da der på trods af Den Kolde Krigs afslutning stadig er 2000 missiler med atomsprænghoveder, som er på såkaldt: ”hair-trigger alert” (altså at systemet reagerer på nærmest ingenting), som betyder, at de kan affyres via et halvautomatisk system med en reaktionstid målt i minutter. Der er derfor en konstant fare for, at en

atomkrig kan blive igangsat af en fejl i vurderingen af billedet på en radarskærm.

Hændelser, hvor globale katastrofer undgås med et hårs bredde, sker konstant. Eksempelvis natten til den 26. september 1983, hvor den unge computeringeniør oberstløjtnant Stanislav Petrov, havde vagt ved et overvågningscenter nær Moskva. Pludselig blev skærmen foran ham klart rød. En alarm gik i gang og dens enorme gennemtrængende lyd fyldte lokalet. En anden alarm gik i gang, en tredje, fjerde og femte indtil lyden var øredøvende.

”Computeren viste, at amerikanerne havde sendt et angreb af sted imod os” sagde Petrov senere. I denne situation var hans ordre at sende informationen videre op af kommandovejen til Generalsekretær Jurij Andropov. Indenfor få minutter ville der herefter blive startet et nukleært modangreb. På grund af forskellige mærkværdigheder ved dele af alarmerne adlød Petrov ikke ordren, og rapporterede det i stedet som en computerfejl, hvilket det viste sig at være. Hans stærke dømmekraft og viden om computersystemer reddede formentlig alle vore liv ved den lejlighed. Katastrofens nærhed bliver forstærket af det faktum, at Petrov kun havde vagt, fordi en anden officer med mindre viden om computersystemer tilfældigvis var syg. Denne officer ville uden tvivl have accepteret alarmerne som reel.

Sådanne hændelser, der næsten gik galt, viser klart at kombinationen af rum-alder videnskab og sten-alder politik i det lange løb vil føre til vores ødelæggelse. Vi har brændende brug for nye politiske strukturer og ny etik, som kan modsvare vores avancerede teknologi. Moderne videnskab har for første gang i historien givet menneskeheden muligheden for et behageligt liv, frit for hungersnød, kulde og sygdomme. På samme tid har videnskaben også givet menneskene magten til at ødelægge deres egen civilisation med atomvåben eller gøre jorden ubeboelig på grund af overbefolkning og forurening. Spørgsmålet om hvilke af disse veje vi vælger, er bogstaveligt talt et spørgsmål om liv og død både for os selv og for vores børn.

Vil vi bruge den moderne videnskabs opdagelser konstruktivt og vælge en vej, der fører til livet? Eller vil vi bruge videnskaben til at producere mere og mere dødbringende våben, som før eller senere gennem en teknisk eller menneskelig fejl vil resultere i en katastrofal atomkrig? Vil vi tankeløst ødelægge vores smukke planet gennem umådeholden befolkningstilvækst og industrialisering? Dette er vores valg. Vi lever i en historisk tid – en tid, hvor vores civilisation er i krise.

Ingen, som lever i dag, har bedt om at blive født i en tid med krise, men historien har givet hver af os et enormt ansvar for de fremtidige generationer. Selvfølgelig har vi vores almindelige arbejde, som vi har brug for for at leve, men ved siden af dette job har vi hver især et

andet arbejde – pligten til at vie både tid og indsats til at løse de alvorlige udfordringer, som vores civilisation står overfor i det 21. århundrede. Vi kan ikke overlade dette til vores politikere. Mange politikere er under indflydelse af magtfulde lobby-organisationer. Andre venter på en klar tilkendegivelse fra af folkets ønsker. Det er menneskene i verden, som selv må vælge deres egen fremtid og arbejde hårdt for at bygge den. Ingen kan gøre dette alene, men sammen kan vi gøre det!

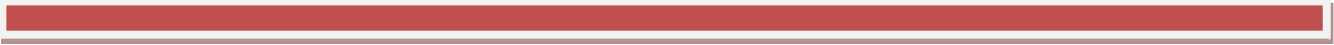
At gøre verden stabil, retfærdig og fri for krige er svært, men ikke umuligt. De store dele af verden, hvor krige ikke findes, kan bruges som eksempler. Der er en række store lande med blandede befolkninger, hvor det er lykkedes at skabe intern fred og social sammenhængskraft, og hvis det kan lade sig gøre i så enormt store områder, må det også være muligt globalt. Vi er nødt til at erstatte den gamle verden, der bygger på international anarki, kroniske krigstilstande og institutionaliserede uligheder, med en ny verden af retfærdighed.

Vi har også brug for en ny og global etik, hvor loyalitet overfor ens familie og hjemland suppleres af en loyalitet overfor menneskeheden som sådan. SGI har vist os vejen med sit dedikerede arbejde for uddannelse, fred og afskaffelse af atomvåben. For eksempel i forbindelse med den inspirerende udstilling ’Transforming the Human Spirit’. Det er præcis det, vi har brug – en ændring af menneskets bevidsthed – en afvisning af militarisme, erstattet af en ny ånd af universel humanisme og samarbejde. Præsident Daisaku Ikeda har sagt:

”Jeg tror, vi kan begynde at se en stor historisk bevægelse i holdningen i verden i dag i retning af en verden uden krig. Det er noget, der er nødt til at ske.” Han har ret. En verdensomspændende afvisning af krig er nødvendig – og det vil ske. Men det er afgørende nødvendigt, at vi bidrager til at det sker.

Indstillingen til ting kan ændre sig meget hurtigt. Se for eksempel på borgerrettighedskampen. Eller Berlins hurtige fald. Eller den hurtige ændring i synet på rygning. Eller den pludselige bevægelse for frihed og demokrati i den arabiske verden. En lignende hurtig ændring i indstillingen til krig og atomvåben kan også ske.

Vi ved, at krig er galskab. Vi ved, at det er årsagen til meget af den lidelse, mennesker oplever. Vi ved at krig forurener vores planet, og at de enorme summer, der bliver brugt på krig, umuliggør lykke og velstand for menneskeheden. Vi ved, at atomvåben er vanvid, og at de nøje balancerede sikkerhedssystemer er sårbare overfor både menneskelige og computergenerede fejl, og at de derfor kan bryde sammen. For ikke at tale om sårbarheden i forhold til terrorangreb. Vi ved, at disse systemer vil bryde sammen før eller siden, medmindre vi forbyder atomvåben. Og vi ved, at en atomkrig vil

true civilisationen og en meget stor del af hele biosfæren.
Logikken er der. Vi må oversætte den til folkelig handling. Verdens folk må sige klart og tydeligt – som et ekko af præsident Todas ord – at atomvåben er et absolut og totalt onde. At deres tilstedeværelse ikke øger sikkerheden for nogen. At deres fortsatte eksistens er en trussel mod hver eneste af planetens menneskers liv. Og at disse våben, som er i stand til at begå folkemord og potentielt er altødelæggende, ikke har nogen berettigelse i et civiliseret samfund.

Moderne videnskab har gjort, at tid og afstande ikke er faktorer, der isolerer nationer. På vores indskrumpede klode er der kun plads til én gruppe – menneskehedens familie. Vi må tage imod alle andre mennesker som vores brødre og søstre. Og vi må forstå, at hele naturen er del af den samme hellige familie – græsset på engene, vinden, klipperne, træerne, fuglene, dyrene, andre mennesker – alle er de vores brødre og søstre, der har fortjent vores omsorg og beskyttelse. Kun på denne måde kan vi overleve sammen. Kun på den måde kan vi skabe en lykkelig fremtid.

John Avery er formand for Pugwash-foreningen i Danmark. I 2006 skænkede han et æresformandskab for dansk Pugwash til Daisaku Ikeda. 27. august 2011 modtog han årets Ikeda Dam-pris for sit mangeårige arbejde for fred og afskaffelse af atomvåben.